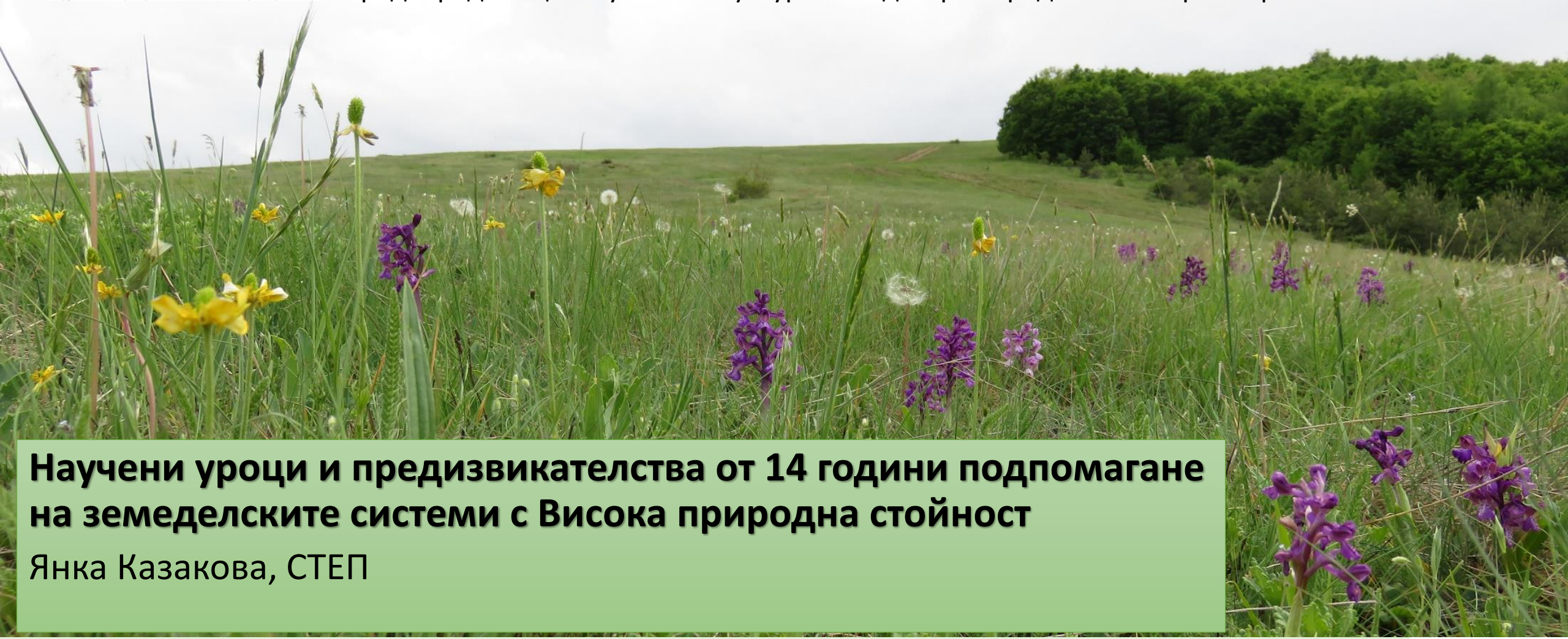
«14 години подпомагане на земеделските системи с ВПС в България:
Научени уроци за социално-икономическите и политически предизвикателства, предопределящи загубата на културен ландшафт в Средиземноморския район»

Научени уроци и предизвикателства от 14 години подпомагане на земеделските системи с Висока природна стойност

Янка Казакова, СТЕП

Проектът се финансира от фондация MAVA като част от План за действие М6 „Насърчаване на устойчиви практики на земеползване“

Disclaimer: Тази презентация отразява възгледите на нейните автори от СТЕП и фондация MAVA не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея.

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

Земеделски земи с висока природна стойност

Тип 1: Постоянно затревени площи

Земеделски земи с високо участие на полу-естествена растителност - пасища и ливади

Тип 2: Мозаечни ландшафти

Ниско-интензивно земеползване с висок дял на характеристики на ландшафта

Тип 3: Обработваеми земи, важни за видовете

Дори интензивно ползвани, служат за база за редки и ценни видове

Политики за подпомагане

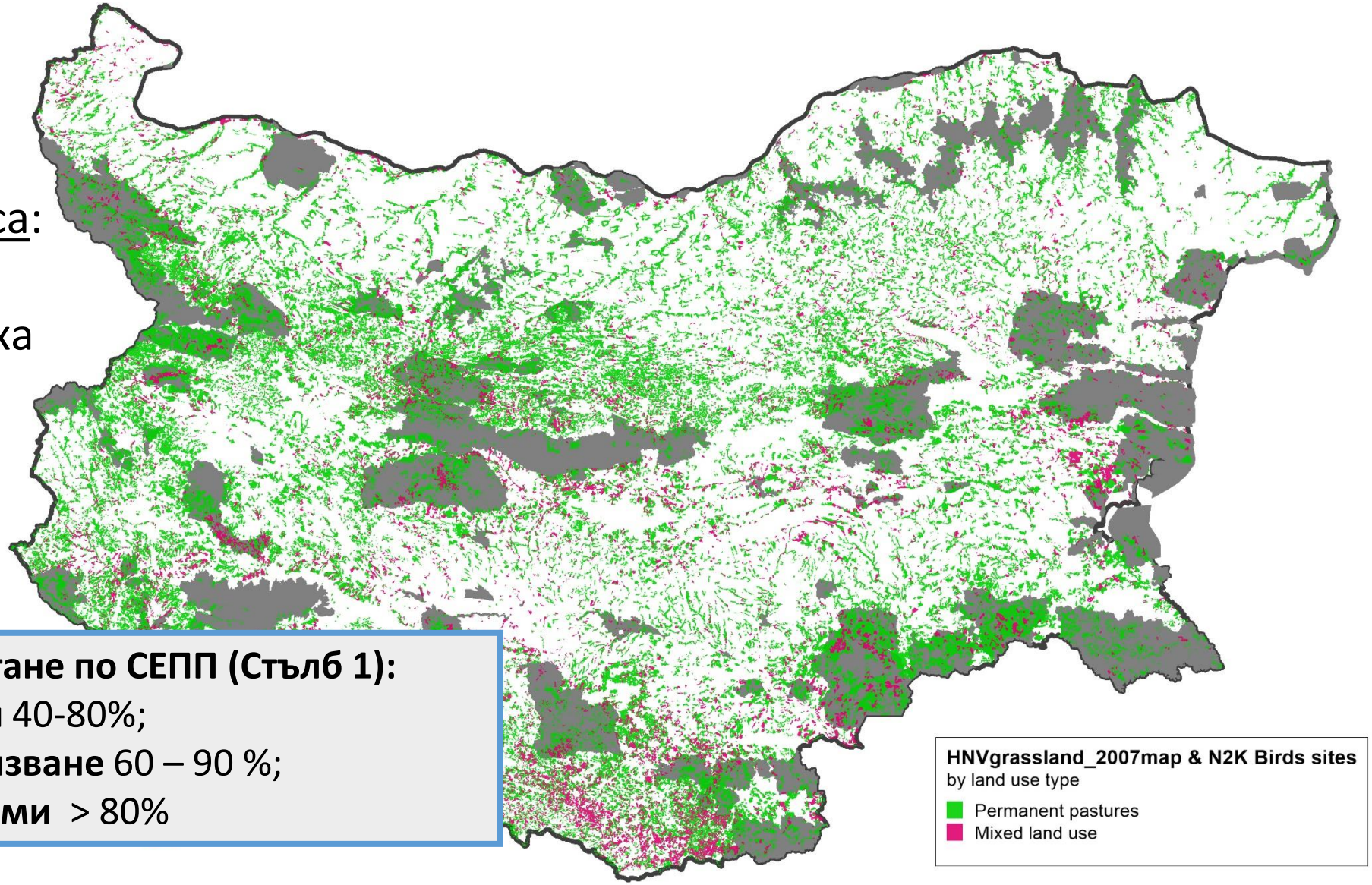
1999 **2000 . . . . . 2006 2007 . . . . . 2013 2014 . . . . . 2020** 2021

Регл.1268/1999 САПАРД и Регл.1257/1999 РСР	Регл.1698/2005 РСР	Регл.1305/2013 РСР
САПАРД 2000 – 2006	**ПРСР 2007 – 2013**	**ПРСР 2014 – 2020**
АЕ мярка (пилотна)	**мярка АЕ (214)**	**мярка АЕК (10)**
Редки породи	ТрадиционноЖивотновъдство	ТрадиционноЖивотновъдство
Полуестествени местообитания	ВПС земи	ВПС земи
Анти-ерозионни практики	Опазване на почвите и водите	Опазване на почвите (ерозия)
Биологично земеделие	Традиционни овошки	Застрашени сортове
	Биологично земеделие	Естествено опрашване
		мярка Биол.земеделие (11)
	мярка Натура 2000 (213)	**мярка Натура (12)**

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

Териториален обхват на АЕ ВПС и Натура 2000

<u>През 2007 г. зем.земи са</u>:
ВПС ~ 1,6 млн.ха
Натура 2000 ~ 1,3 млн.ха

Допустимост за подпомагане по СЕПП (Стълб 1):

Затревени площи 40-80%;
Смесено земеползване 60 – 90 %;
Обработваеми земи > 80%

Прилагане на мярка АЕ ВПС и Натура 2000

Агроекологични мерки (ха)

	Подпомогнати ха	Бенефициенти
2007	68 500	960
2013	165 399	1985
2021-2027	25 587	

Проблемен имидж на АЕ схемите за земи с висока природна стойност

- Целите за са всички схеми, няма прецизиране за ВПС схемите
- Реално подпомогнати пасища/ливади с ВПС са
  - 9 450 ха през 2009 г. (най-ниски)
  - 50 600 ха през 2015г. (най-високи)
  - 15 700 ха през 2020 г.
- Подпомогнати обработваеми земи, местообитания за ценни видове птици са ~ 100 хил.ха
- Ангажиментите са 5-годишни

Мярка за Натура 2000 (ха)

	Подпо	ефициенти
2007		10 217
2013		320
2021-2027	390 500	

Благоприятен имидж на Натура 2000 мярката

- Целите са общи, няма прецизиране по зони или по вид земеползване
- Реално подпомогнати са предимно обработваеми земи в зони за дивите птици
- От 2023г. се очаква да се включат и зоните за местообитанията
- Ангажиментите са 1-годишни

Прилагане на мярка АЕ ВПС и Натура 2000

Териториалният обхват на АЕ-ВПС1(пасища) остава специализирания слой с ВПС, пресечен с СИЗП [ПМЛ, ЕПЛ, ГПЛ, СЗП] / [ПЗП] през двата програмни периода

Териториалният обхват на АЕ-ВПС4 (обработваеми) се променя от пресичане на слой с местообитания на птици и СИЗП [ОЗ] на всички ОЗ в землищата, на чиято територия има местообитания на птици през 2012 г.

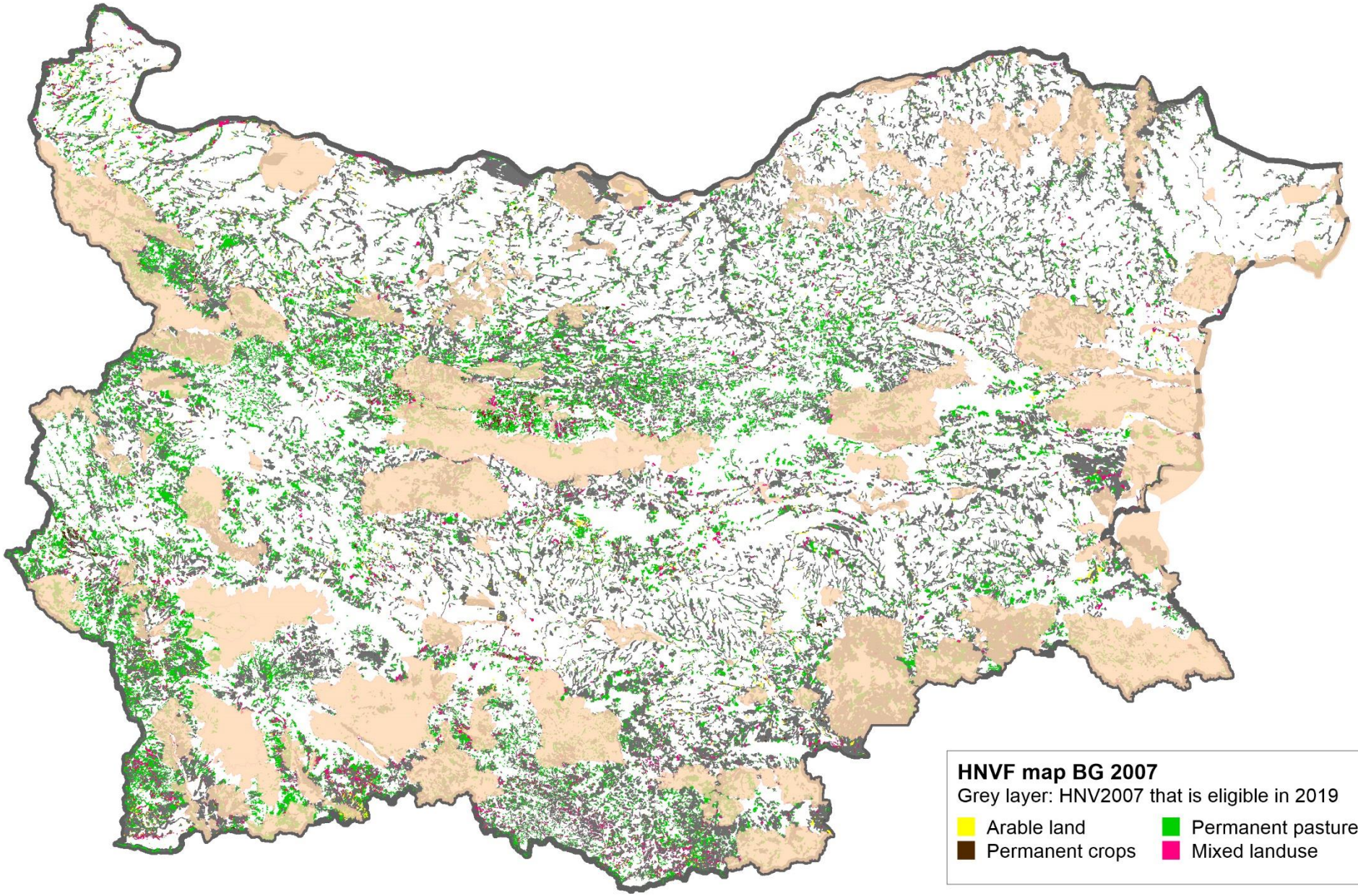
Териториалният обхват на мярка Н2К обхваща всички зем.парцели във ФБ, попадащи изцяло в границата на зони по Натура 2000

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

Ефекти от подпомагането върху зем.земи с ВПС

1. Площите в цвят (зелен, цикламен,т.н.) вече не попадат в допустимия слой ~ 500 хил.ха

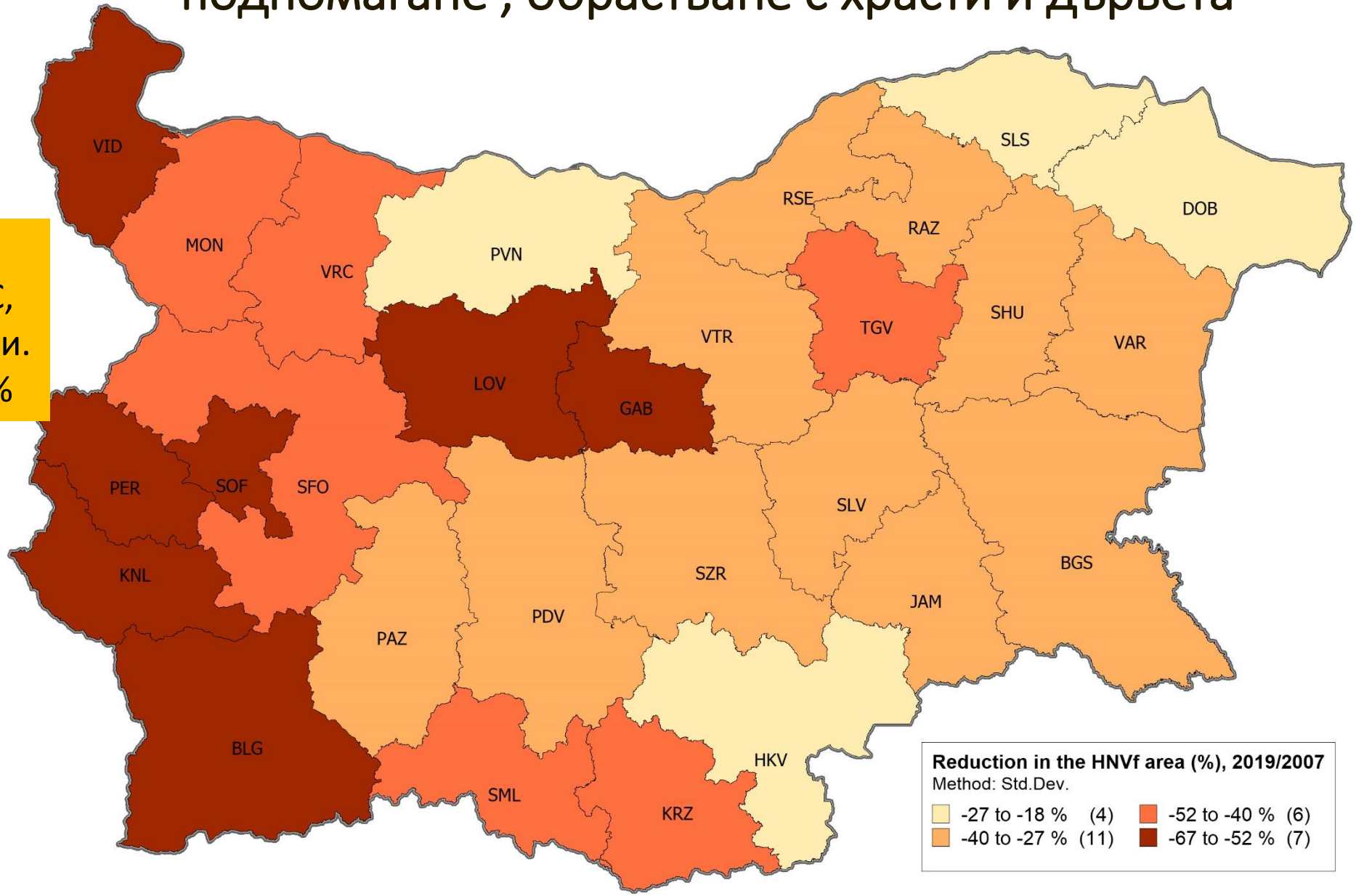
2. Значителна промяна в земеползването на допустимите площи

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

1. Загуба на зем.земи с ВПС – недопустими за подпомагане , обрастване с храсти и дървета

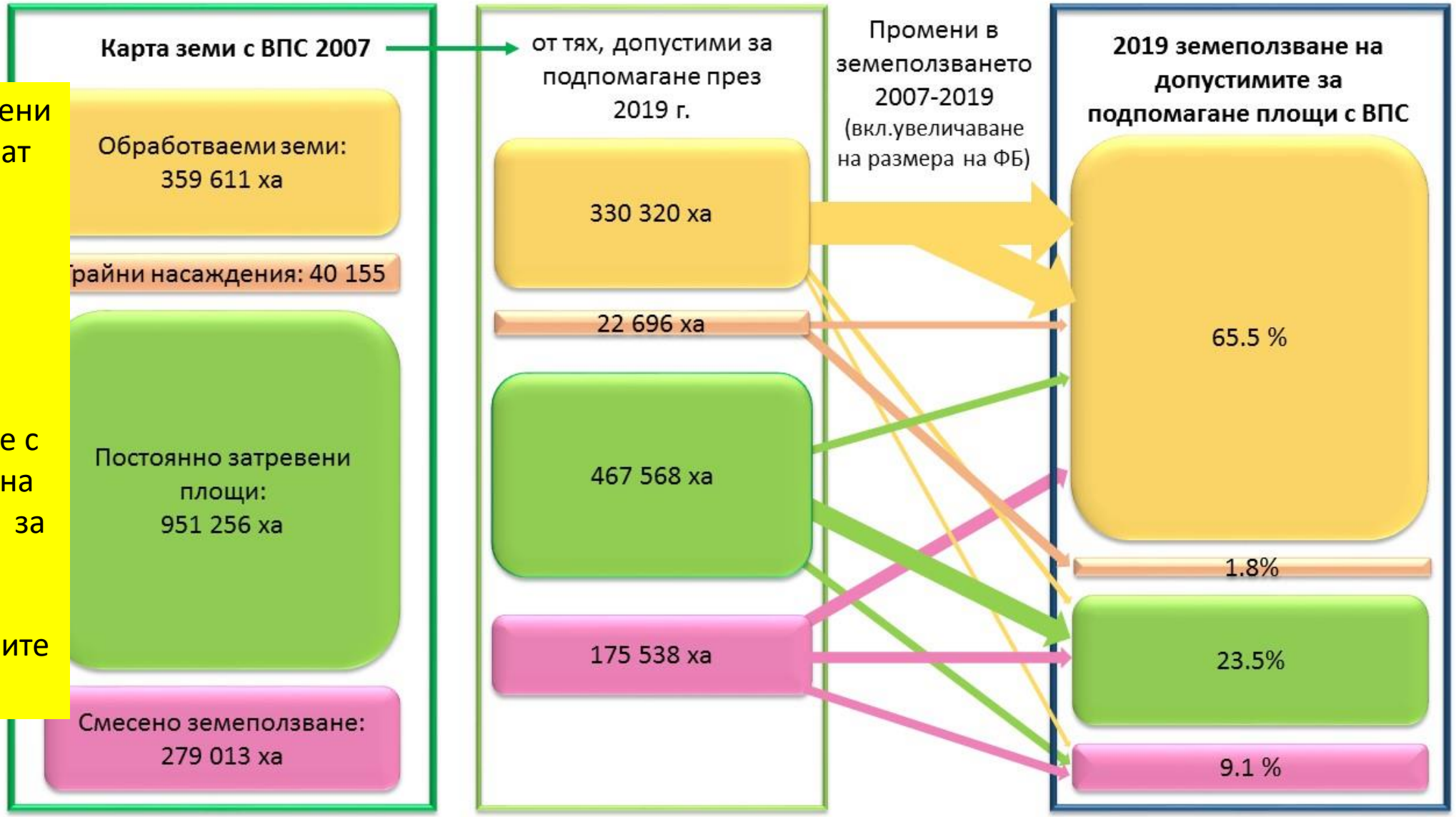
В 7 области са „изгубени“ над 50% от зем.земи с ВПС, предимно пасища и ливади. В други 6 – между 40 и 52%

2. Промени в ползването на допустимите земи с ВПС 2007г. –> 2019г.

Регистрираните промени в земеползването сочат за
(1) Значителна интензификация при земите с ВПС

(2) Спешна нужда от нова оценка на земите с ВПС, особено с оглед на намалените бюджети за периода 2023-2027г. за насочване на средствата към реалните земи с ВПС

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

Научени уроци и предизвикателства

(1) Идентификация на земи с ВПС и целеполагане за подпомагането

(2) Комуникация с целевите зем.производители и PR на земите с висока природна стойност

(3) Съвети и обучения за зем.производители

(4) Обучения за местната администрация и съветници

(5) Наблюдение и оценка на ефектите от прилагането – върху земеползването, върху зем.производители, върху биоразнообразието и екосистемните услуги

(6) Сътрудничество с НПО и академичната общност

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

(1) Идентификация на земи с ВПС и целеполагане за подпомагането

Доказана необходимост за нова оценка на настоящите земеделски земи с висока природна стойност:

- Кои са, къде са, как се ползват,
- Кои са земеделските производители, които са ги запазили, какви нужди имат те,
- Кои видове и местообитания, екосистемни услуги зависят от тях, какво е нужно за да се опазят или да бъдат подобрени

- Определянето на териториалният обхват на подпомаганите постоянно затревени площи следва да се преоцени и от кабинетно технологично упражнение за пресичане на слоеве (без теренна верификация) да отрази опита от „успешните“ АЕ/Н2К мерки, напр. прилагане на ниво землище?
- Адаптиране на дефиницията за постоянни пасища, използване на възможностите за гъвкавост, напр. изключване на % недопустими площи от зем.парцел, но подпомагане на частта, която е допустима →
  - Потенциал от близо 500 хил.ха пасища, които са нужни на животновъдите в България и
  - Ще намалят натиска върху допустимите

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

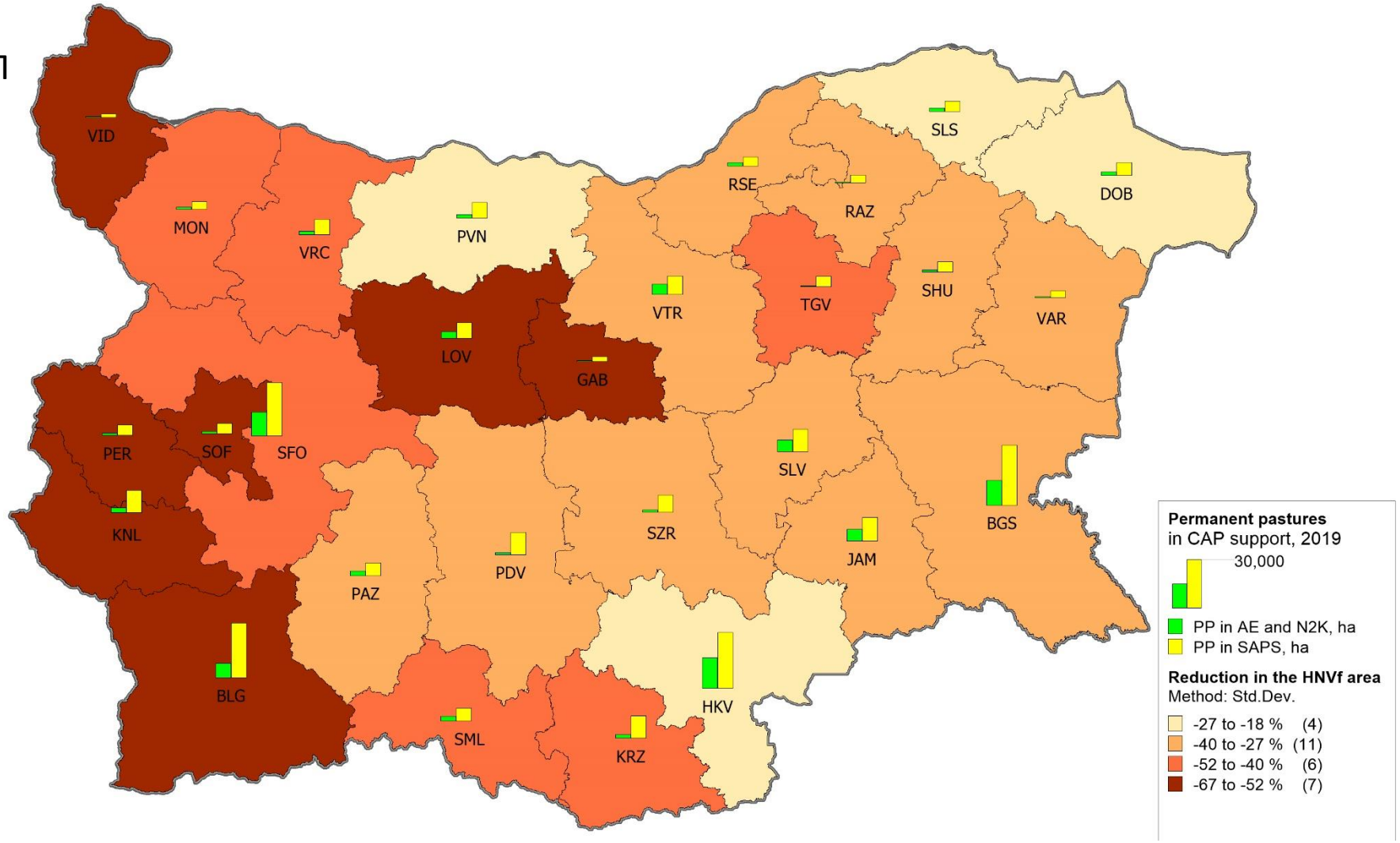
(2) Комуникация с целевите зем.производители и PR на земите с висока природна стойност

Значителна част от постоянно затревените площи, заявени по СЕПП не са подпомагани по АЕ/Н2К мерки

- Една част от тях, вероятно не попадат в т.н. специализиран слой с ВПС (защо?) или в Н2К

- Но останалата част? Лош имидж? Нежелание за поемане на екологичен ангажимент? Не познаване на мерките и възможностите за финансиране?

→ Необходимост от подобряване на комуникацията със зем.производители и PR на подпомагането за земите с ВПС

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

(3) Съвети и обучения за зем.производители

Земеделските производители, стопанисващи земи с висока природна стойност са изключително важен и ценен партньор!

- Пълна липса на специализирани и целенасочени обучения и съвети за зем. производители, стопанисващи земи с висока природна стойност, вкл. в зоните по Натура 2000
  - Кои са ценните растителни и животински видове в моите земи? Защо са важни за биоразнообразието?
  - По какъв начин мога да ги определям /наблюдавам в дългосрочен план сам?
  - Кои мои действия подобряват състоянието им и кои ги влошават?
- Тези обучения/съвети следва да максимално конкретни за стопанството / района на зем.производител за бъдат адекватни на техните нужди.
  - Общите „лозунги“ характерни за част от настоящите курсове имат по-скоро отрицателен ефект

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

(4) Обучения за местната администрация и съветници

Зем.производители системно посочват Общинските служби по земеделие като техен основен източник на информация за подпомагането по ОСП. На следващо място от държавните институции, обикновено е НССЗ.

- Важно е тези служби да имат капацитета и знанията да предоставят информация не само по административните въпроси на подпомагането, но и
- по същностните, специализирани аспекти на прилагането на мерките и схемите за земеделските земи с висока природна стойност:
  - Кои са ценните растителни и животински видове във вашите земи; Защо са важни за биоразнообразието;
  - По какъв начин можете да ги определяте /наблюдавате в дългосрочен план сами?
  - Кои ваши действия подобряват състоянието им и кои ги влошават?
  - Към кой да се обърнете за допълнителна информация и т.н.

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

(5) Наблюдение и оценка на ефектите от прилагането

върху земеползването
върху зем.производители
върху биоразнообразието и екосистемните услуги

☹**14 години основен фокус на наблюдението и оценката на ПРСР е брой подпомогнати зем.производители и размер на изплатената субсидия.**

☹**Дори площта на подпомогнатите площи не се отчита, наблюдава и оценява регулярно.**

→ Разработването на интегрирана система за наблюдение и оценка на ефектите и въздействието върху биоразнообразието, земеползването и земеделските производители в резултат от подпомагането по ОСП е задължително условие за „добро управление“ на публичните програми

- Както в зоните по Натура 2000 [наистина ли е толкова успешна, най-успешната мярка Н2К по отношение на опазването на видовете и местообитанията?]
- Така и извън тях [какво реално се случва със земите с висока природна стойност?].

→ Разработването и прилагането на АЕ схеми с плащания, основани на постигнат екологичен резултат, са силно зависими от наличието на адекватни и сравними данни от системата за наблюдение и оценка.

СТЕП
Сдружение за Териториален и Екологичен Просперитет

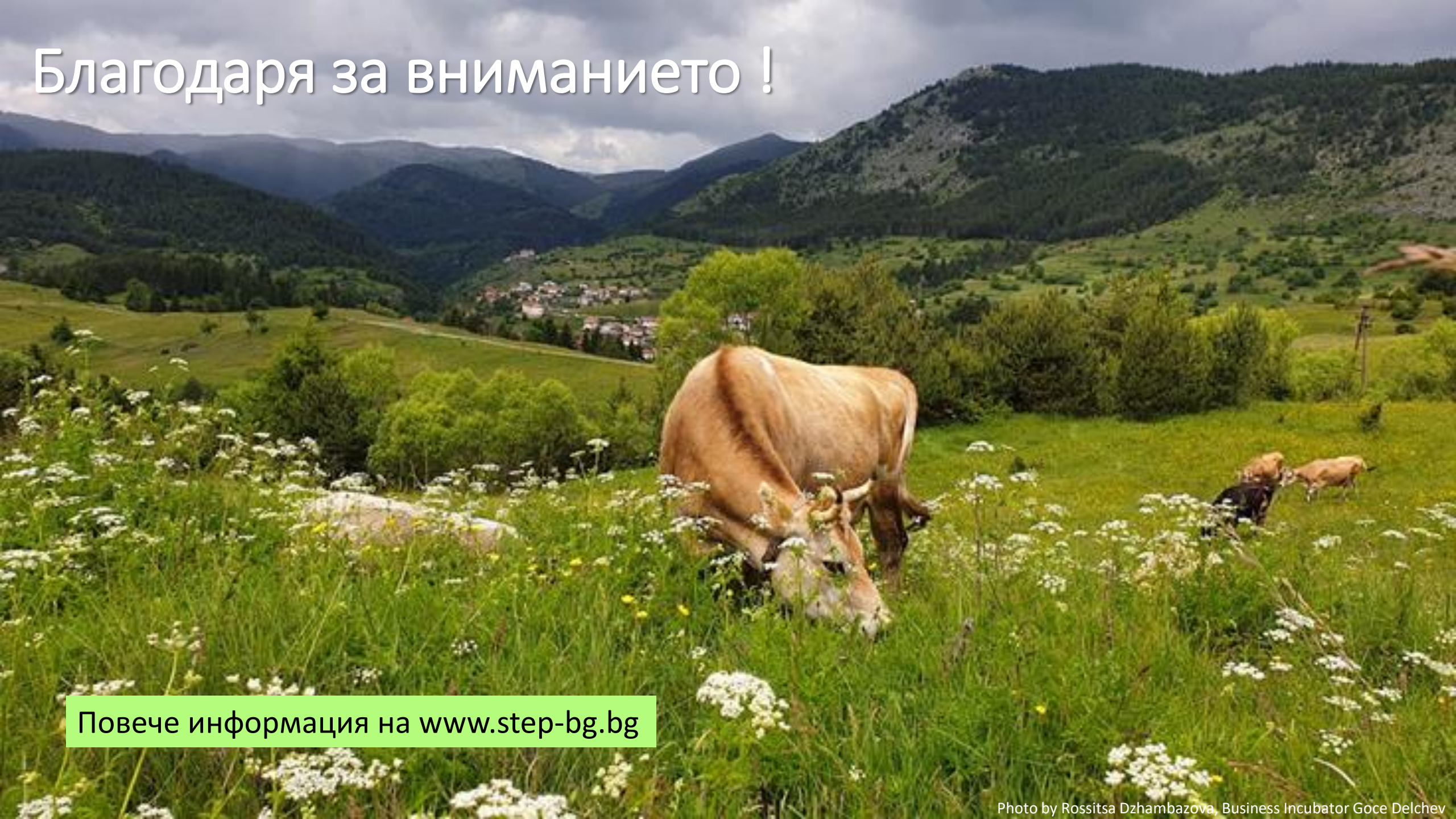
(6) Сътрудничество с НПО и академичната общност

Едни от най-иновативните и интегрирани подходи за опазване и подпомагане на земите с висока природна стойност са осъществени от природозащитните НПО

→ Натрупаният опит и капацитет в НПО за разработването, тестването и извличането на препоръки за национално ниво не трябва да бъде погубван! До голяма степен, последните години са пример за едностранно желание за сътрудничество от страна на природозащитните НПО.

→ Знанията и изследователския опит на академичната общност не са адекватно привлечени за целенасочени анализи и оценки на екологичните ефекти и въздействия от подпомагането по ОСП върху земите с висока природна стойност, в зоните по Натура 2000 и т.н.

Благодаря за вниманието !

Повече информация на www.step-bg.bg

Photo by Rossitsa Dzhambazova, Business Incubator Goce Delchev